

ตอนที่ผมข่าวทางสื่อมวลชนว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่โทเกอร์ วัลด์ นั้น ผมค่อนข้างแปลกใจ แต่ก็ไม่มีอะไรจะโวยวายเพราะคิดว่าเรื่องนี้ผ่านสภามหาวิทยาลัยมาแล้ว ท่านผู้รู้จำนวนมากในสถาบันคงรู้อะไรเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่ท่านจะให้ปริญญามากกว่าเรา ความเชื่อมั่นในสติปัญญาของสภามหาวิทยาลัยทำให้ผมค่อนข้างมั่นใจเรื่องการให้ปริญญาแก่โทเกอร์วัลด์นี้ ทั้งที่ตอนแรกก็ออกจะแปลกใจว่าการเล่นกอล์ฟเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยซึ่งตามความเข้าใจของผมเป็นชุมชนหรือสมาคมทางปัญญา ไม่ใช่สมาคมทางกีฬา

แต่แล้วเรื่องนี้ก็ไม่ได้ผ่านไปกับสายลมเพราะเกิดกรณีสืบเนื่องมาจากกรณีที่นักกอล์ฟคนนั้นไม่ไปรับปริญญาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จนทงมมหาวิทยาลัยต้องแก้ปัญหาด้วยการนำไปมอบให้เองที่โรงแรม การแสดงตัวต่างๆ ของโทเกอร์ วัลด์ ในวันรับปริญญาถูกวิจารณ์ว่าไม่เหมาะสม ผมดูรูปทางหนังสือพิมพ์ก็รู้สึกว้าวแปลกๆ แต่ยังมีอีกที่ก็พอเข้าใจได้ เด็กคนนี้เป็นอเมริกัน คงไม่เข้าใจความหมายของปริญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปริญญาเกิตติมศักดิ์อย่างที่คุณโทเกอร์

เอาเป็นว่างานนี้ทุกอย่างจบลงอย่างที่ไม่ควรจะเป็น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์คงมีเจตนาดี และคงคิดมาแล้ว และคงคาดหวังว่าผลที่ออกมาจะเป็นทางบวกแก่ทุกฝ่าย แต่แล้วก็ยังมีเหตุจากความไม่รับผิดชอบของไทยของสื่ออเมริกันคนนั้น ผมคิดว่าเราไม่ควรโทษใคร แต่ควรใช้กรณีนี้เป็นบทเรียนในการคิดจะให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ในอนาคต

ตามความเข้าใจของผม ปริญญาที่ประ

เกณฑ์การให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์

สภามหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชน เป็นของศักดิ์สิทธิ์ และ ความศักดิ์สิทธิ์นี้มหาวิทยาลัยนั้นแหละที่จะเป็นผู้ธำรงรักษา มหาวิทยาลัยไม่ใช่แค่โรงเรียนสอนอาชีพ สดุดีเป็นสถาบันอิสระที่มีหน้าที่ตรงไปตรงมาถือการแสวงหาความรู้และความจริงแล้วประกาศให้สังคมรับรู้

การแสวงหาความรู้ที่ง่ายกว่าการแสวงหาความจริง เพราะความจริงแฝงตัวอยู่ในที่มืด ไม่ได้อยู่ในที่แจ้ง ชันดำเรเหมือนอย่างความรู้ การเข้าถึงความจริงจะใช้เพียงสติปัญญาเท่านั้น ไม่พอ สติปัญญาช่วยให้พบเฉพาะความรู้ แต่ความจริงต้องอาศัยทั้งสติปัญญา คุณธรรม และความกล้าหาญ การที่มหาวิทยาลัยประกาศเชิญชวนคนใดคนหนึ่งมาบวชอุปถัมภ์ปริญญาเกิตติมศักดิ์ให้มัน ผมเข้าใจว่าเป็นแง่หนึ่งของการแสวงหาความจริง ความจริงในที่นี้ก็คือความจริงที่ว่าคนผู้นี้ควรได้รับการเคารพยกย่องโดยสังคมขอเรา และมหาวิทยาลัยนั้นแหละจะเป็นผู้เริ่มต้นในเรื่องนี้

ปริญญาที่ได้มาโดยการเล่าเรียนนั้นเป็นเรื่องของสติปัญญาของแต่ละคน ใครฉลาดมาก ชันมากก็จะเรียนได้ปริญญาสูงๆ แต่ปริญญาเกิตติมศักดิ์ต้องเข้าใจอีกแบบหนึ่ง ปริญญาเกิตติมศักดิ์ต้องเข้าใจว่าไม่เกี่ยวกับเรื่องสติปัญญา ไม่ใช่เรื่องของความรู้ แต่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สูงไปกว่านั้นซึ่งอธิบายได้ยากกว่าคืออะไร แต่ผมจะพยายามอธิบาย

ผมขอเริ่มต้นอย่างนี้ครับ

ประการแรก บทบาทของการให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์คือการยกย่องคนที่คนยกย่อง ทำไมจึงต้องยกย่อง ก็เพราะว่าสังคมที่ไม่มีใครยกย่องที่ควรยกย่องหรือไม่ประณามคนที่ควรประณามจะเป็นสังคมที่เจริญไม่ได้ ประการที่สอง การจะยกย่องใครหมายความว่าคนนั้นจะต้องไม่มีคุณสมบัติซึ่งเราจะยกย่องโดยการได้มาฟรีๆ ไม่ต้องลงแรง มีของที่ได้มาฟรีๆ หลายอย่างในชีวิตของพวกเรา เช่น หน้าตา กำลัง สติปัญญา สิ่งเหล่านี้มหาวิทยาลัยต้องเข้าใจว่า ไม่ใช่คุณสมบัติที่เราจะต้องยกย่องเพราะว่าได้มาโดยไม่ต้องลงแรงคนที่เกิดมาหล่อหรือสวยอาจได้เป็นดารา เกิดมาเสียงเพราะก็ได้เป็นนักร้อง เกิดมาแข็งแรงหรือฉลาดทางการกีฬาเป็นนักกีฬา เกิดมาสติปัญญาฉลาดก็เรียนหนังสือเก่งได้เป็นด็อกเตอร์หรือไม่ก็ค้าขายเป็นมหาเศรษฐี เราไม่ควรยกย่องใครเพียงเพราะว่าเป็นดารา เป็นนักร้อง เป็นนักกีฬา เป็นมหาเศรษฐีหรือเป็นศาสตราจารย์ (เพราะคุณสมบัติเหล่านี้ได้มาฟรีๆ คิดดูแต่แรกเกิด แม้ต้องอาศัยความขยันเสริม แต่ความขยันนั้นก็ไม่มากไปกว่าคนที่ขยันแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

อะไรก็สิ่งที่ไม่ได้มาฟรีๆ ค่าตอบก็คืออะไรก็ตามแต่ที่ทุกคนไม่ว่าจะเกิดมาต่างกันอย่างไรก็สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวได้ถ้าจริงเอาใจ ผมขอยกตัวอย่างสองเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกันคือคุณธรรมกับความกล้าหาญ คุณธรรมในที่นี้หมายถึงการคิดถึงตัวเองไม่มากไปกว่าการคิดถึงสังคม และความกล้าหาญในที่นี้หมายถึงความ

ไม่กลัวที่จะตัดสินใจดำเนินไปตามแนวทางที่ตนเห็นว่าถูกต้อง แม้จะไม่ปลอดภัย หรือชีวิตที่ยุ่งยากขึ้นก็ตาม คนอย่างหาคณะ คานธี นั้นคือคนที่ผมคิดในใจเมื่อกล่าวถึงสมบัติสองประการนี้ ในขณะที่คนอย่างโอบีซานนีไม่อยู่ในความคิดผม

สมมุติว่าผมเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งและมีการออกเสียงว่าระหว่างโอบีซานนีกับคานธีจะให้ใครได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ ผมจะออกเสียงให้คานธี แม้ว่าโดยส่วนตัวโอบีซานนีจะเป็นฮีโร่ในใจผมเท่าๆ กับคานธี แต่ผมก็จะไม่ทำ นี่ไม่ต้องพูดถึงคนที่เป็นคนมักเกิ้ลถูกดองๆ ในสนามหญ้าอย่างโทเกอร์ วัลด์

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผมเชื่อว่าท่านข้างทางไกลอาจสิ่งทีเกิดขึ้นจริงในสังคมเรา เวลานี้เราให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์กันง่ายเหลือเกิน ที่ง่ายก็เพราะเราไม่ค่อยตั้งคำถามจริงๆ จังๆ ว่าอะไรคือจิตวิญญาณของการประสาทปริญญาเกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยฝรั่งที่เขากล่าวว่าดี นั้นก็ไม่น่าว่าจะดีเรื่องนี้จริงจัง และเท่าที่ผมเห็นมหาวิทยาลัยอย่างฝรั่งเศส แล้วล้วนคิดแบบเสรีนิยมทั้งสิ้น

เสรีนิยมก็คือความคิดที่ว่าใครเกิดมาดีกว่าคนอื่น เช่น ฉลาดกว่า แข็งแรงกว่า สวยหรือหล่อกว่า ก็ยกย่องได้มากกว่าเป็นธรรมดา การให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่นักวิชาการเก่งๆ โดยเนื้อหาที่ไม่ต่างจากการให้แก่นักมวยหรือดาราที่ประสบความสำเร็จ การให้แบบนี้ดูที่ผลอย่างเดียวโดยไม่ดูที่มา ทำเองว่าคุณจะเป็นใครก็ช่าง

ถ้าคุณเก่งเหนือคนอื่นในทางต่างๆ เราก็ยกย่องคุณ โดยไม่คอยดูว่าที่เก่งนั้นเป็นคุณสมบัติที่ได้มาฟรีๆ เพราะเกิดมามีอยู่โชคดีหรือไม่จาวริตแบบที่ผมคิดว่ามหาวิทยาลัยทั่วโลกจะวันออกเราควรทบทวนได้แล้ว

จะอย่างไรก็ตาม ผมยอมรับว่าจริยธรรมและความกล้าหาญมักแสดงออกได้กว้างขวางหากเป็นคุณสมบัติที่อยู่ในคนที่บังเกิดภูมิปัญญา โชคดี เช่น ฉลาดหรือแข็งแรง ดังนั้นการที่มหาวิทยาลัยจะให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่นักกีฬาที่ชื่อเสียงหรือแก่นักวิชาการที่เก่งๆ ก็ไม่ใช่เรื่องแปลก แต่ทั้งนี้เหตุผลในการให้ต้องอยู่ที่ว่าคนเหล่านี้ได้พิสูจน์มาเพียงพอแล้วว่ามีคุณธรรมและความกล้าหาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่เพราะดีกอล์ฟเก่งหรือได้รางวัลในบอลในทางใดทางหนึ่งเท่านั้น

ถ้าจินตนาการของผมเป็นไปไม่ได้ คงเป็นหลายปีที่เราจะมอบปริญญาเกิตติมศักดิ์ให้ใครสักคนหนึ่ง และทุกครั้งที่มีการมอบ ผู้มอบก็จะยังสำนึกในความต่ำต้อยของตน เพราะว่าคุณที่ถวายยกย่องนั้นเป็นคนที่ยเหนือกว่าเราโดยสิ้นเชิง ข้อเสนอทั้งหมดนี้ก็กล่าวมานี้ ผมเสนอเพราะตระหนักว่าตนเองเป็นเพียงนักวิชาการธรรมดาคนหนึ่ง ที่ได้สอนมหาวิทยาลัยก็เพราะโชคที่มีอยู่คุณผมมีหัวตาวเรียนหนังสือ ผมอยากให้มหาวิทยาลัยอะไรก็ยิ่งใหญ่กว่าตัวผมเพื่อที่ผมจะได้พยายามยกระดับจิตวิญญาณของผมเองให้เข้าใกล้ความสูงๆ นั้นบ้าง เท่านั้นเองครับ

สมภาร พรหมทา